HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שפתיו [א] נהוי מעשה גבי מגדף אמר רבא שאני מגדף [ב] הואיל וישנו בלב אבל בעלמא עקימת שפתיו הוי מעשה מתיב רבי זירא [ג] [א]יצאו עדים זוממין שאין בו מעשה ואמאי הא על פי כתיב בהן אמר רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראייה[ב]: האוכל חלב: ת"ר [1]כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לחייב על כל אחת ואחת דברי ר' ישמעאל וחכ"א אינו חייב אלא אחת [ד] נימא בהא קמיפלגי דר' ישמעאל סבר לוקין על לאו שבכללות [ה] ורבנן סברי [ג]אין לוקין על לאו שבכללות לעולם סבר ר' ישמעאל אין לוקין על לאו שבכללות ושאני הכא דמייתרי ליה קראי נכתוב קרא כל חלב לא תאכלו שור וכשב ועז למה לי ש"מ לחלק ורבנן אי לא כתיב שור וכשב ועז ה"א אפילו חלב חיה במשמע להכי כתב שור כשב ועז למימרא דחלב [א]שור וכשב ועז הוא דאסור אבל דחיה שרי שפיר קאמרי ליה אלא היינו טעמא דרבי ישמעאל דקסבר א"כ לכתוב כל חלב שור לא תאכלו [ו] כשב ועז למה לי ש"מ לחלק ורבנן סברי אי כתב רחמנא כל חלב שור ה"א נילף שור שור [ז] [ד]מסיני מה גבי סיני חיה ועוף כיוצא בהן אף גבי אכילה חיה ועוף כיוצא בהן להכי כתב רחמנא שור וכשב ועז למימרא דהני [ח] דאסור אבל חיה ועוף שרי שפיר קא"ל אלא היינו טעמא דקסבר נכתוב כל חלב כשב לא תאכלו א"נ [ט] כל חלב עז לא תאכלו שור וכשב ועז למה לי ש"מ לחלק ורבנן סברי אי כתב כל חלב כשב ה"א חלב כשב אסור [י] ושור ועז שרי וכ"ת מאי אולמיה דכשב משום דנתרבה באליה [יא] וכדתנא ר' חנניא [ה]למה מנה הכתוב אימורין בשור ואימורים בכשב ואימורים בעז דכתיב [2]אך בכור שור [יב] וגו' צריכי דאי כתב שור ה"א כשב ועז לא ילפינן מיניה דאיכא למיפרך מה לשור [יג] שכן [ב]נתרבה בנסכים נכתוב רחמנא בכשב ונילף שור ועז מכשב איכא למיפרך מה לכשב [ג]שכן נתרבה באליה נכתוב רחמנא [יד] עז ונילף שור וכשב מיניה איכא למיפרך מה לעז [ד]שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים מן חד לא ילפינן נכתוב תרתי ונילף (א) חדא מתרתי הי דין נילף שור מכשב ועז איכא להון פירכא [טו] מה לכשב ועז שכן נתרבו אצל הפסח לא נכתוב כשב ונילף משור ועז איכא להון פירכא מה לשור ועז שכן [טז] נתרבה אצל עבודת כוכבים לא נכתוב עז ונילף משור וכשב איכא להון פירכא מה לשור וכשב שכן יש [יז] בו צד ריבוי (ב) הלכך לא ילפי מהדדי שפיר קא"ל אלא לעולם טעמא דרבי ישמעאל כדאמרינן מעיקרא [יח] דאם כן נכתוב כל חלב ולישתוק מאי אמרת האי דכתב שור וכשב ועז למשרי חלב חיה הא [יט]כי כתב קרא בעניינא דקדשים [כ] [ו]ודבר למד מעניינו מכלל דרבנן סברי לא ילפינן דבר למד מעניינו לא דכולי עלמא [כא] ילפינן דבר הלמד מעניינו והכא בהא פליגי [כב] רבי ישמעאל סבר למידין [כג] [ז]לאו מלאו בין מלאו ובין מלאו דכרת [ח](דכל חלב שור וכשב ועז מלאו [3]דחוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו דכתיב בעניינא דקדשים ובקדשים לא אית בהון חיה אף כל חלב שור כי כתיב [כד] ליה סתמא ליכא לספוקי בחיה הלכך שור וכשב ועז לחלק הוא דאתא לחייב על כל אחת ואחת וילפינן לאו דכל חלב ולאו דחוקת עולם מכרת [כה] [4]דכי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה מה ההוא לחלק אף הדין לחלק) ורבנן לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן ואיבעית אימא היינו טעמייהו דרבנן כדאמר ליה [ט]רב מרי לרב זביד אלא מעתה אליה דחולין תיתסר אמר ליה עליך אמר קרא [1]כל חלב שור וכשב ועז דבר השוה בשלשתן בעינן וליכא הלכך כי אתא שור וכשב ועז למישרי אליה דחולין הוא דאתא ור' ישמעאל אמר לך [כו] א"כ לימא קרא כל חלב שור וכשב עז למה לי ש"מ לחלק א"ר חנינא מודה רבי ישמעאל לענין קרבן שאין מביא אלא חטאת אחת מ"ט דלא דמי הדין לאו [כז] ללאו דעריות [י]ת"ר ועשה אחת ועשה הנה לחייב על כל אחת ואחת [ה]שאם אכל חלב וחלב שם אחד בשני העלמות חייב שתים [כח] שתי שמות בהעלם אחת חייב שתים א"ל רמי בר חמא לרב חסדא בשלמא שם אחד בשני העלמות חייב שתים משום דהעלמות מחלקין אלא שני שמות בהעלם אחת אמאי חייב שתים הא בעינן העלמות [כט] מוחלקין וליכא א"ל הכא במאי עסקינן כגון [ו]דאכל חלב דנותר דמחייב משום נותר ומשום חלב א"ל א"כ ניחייב נמי [ז]משום קודש אלא אמר רב ששת [ל]כגון דאכל חלב דהקדש ור' יהודה היא דתניא אכל [ח]חלב נבלה אכל חלב מוקדשין חייב שתים ר' יהודה אומר חלב מוקדשין לוקה שלש [לא] מחייבו עלה במערבא ונוקמה כגון [לב] חלב דשור וכשב ועז ור' ישמעאל היא דאמר לוקה שלש אלמא

יצאו עדים זוממין. בתורת כהנים [י] גבי פר כהן משיח והכי אמרינן אחר שריבינו דברים שהן בעבודת כוכבים ודברים שאינן בעבודת כוכבים [נג] יכול שאני מרבה המסית והמדיח ועדים זוממין ת"ל ועשה יצאו אלו שאין בהן מעשה יצאו מכלל חטאת: **והא על פי כתיב בהו.** ונימא עקימת פיו הוי מעשה: גיליון **הא על פי כתיב** והיכי אמרת אבל בעלמא הוי ביה מעשה: **הואיל וישנן בראייה.** עיקר עדותן בראיית העין שמעידין מה שראו הילכך לא חשיב מעשה: [נד] **חייב על כל אחת ואחת.** מלקות אם אכלן בהתראה אחת: **לוקין על לאו שבכללות.** על כל אחד ואחד: **ורבנן סברי אין לוקין.** [נה] ואי תיקשי (ג) לא לילקי אפילו חדא דחדא מיהא לקי: **ויליף שור שור משבת.** למען ינוח שורך (שמות כג) מה התם חיה ועוף כיוצא בו דהכי מוקמינן בב"ק בפרק שור שנגח את הפרה (דף נד: ע"ש): **כל חלב כשב.** דליכא השתא ג"ש: **שור נתרבה בנסכים.** חצי ההין יהיה לפר (ל): **עז נתרבה בעבודת כוכבים.** ביחיד (מ): **חד מתרי.** הכל השוה שבהן שהן מין בהמה וחלבו אסור ואימורי בכוריהם קריבים: **נתרבו אצל עבודת כוכבים.** פר בצבור (נ) ועז ביחיד: ה"ג **מה לשור וכשב שכן יש בהן ריבוי אצל מזבח.** שור בנסכים וכשב באליה (ס) אבל עז אין בקרבנו ריבוי אצל מזבח: **הא כי כתיב קרא בעניינא דקדשים כתיב.** דכתיב (ויקרא ז) כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו' והואיל ובעניינא דקדשים כתיב ודאי אין חיה נוהגת בהו הלכך לא איצטריך שור וכשב למישרי חיה (ד): **מכלל דרבנן סברי לא ילפינן.** לאו דכל חלב מעניינו בתמיה: **דכולי עלמא ילפינן דבר למד מעניינו.** בעלמא אבל הכא לאו עניינו דהאי לאו והאי כרת: **והכא בהא קמיפלגי כו'** גירסא זו הכתובה בספרים משובשת היא ועל ידי פרשנים טועין שלא היו בקיאין בשמועה ופירשוה בשיבוש בתוך הגירסא וכך הלעה ולא יותר **והכא בהא קמיפלגי מר סבר למידין לאו מלאו ולאו מכרת ומר סבר לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן.** והכי פירושא ר' ישמעאל סבר למידין דבר מעניינו בין לאו מלאו בין לאו מכרת: **ורבנן סברי לאו מלאו.** למידין זה מזה כשהן בפרשה אחת דבר למד מעניינו כי ההיא דבשר בחלב השנויה בפ' כל הבשר (חולין קטו:) לא תאכלנו בבשר בחלב הכתוב מדבר אבל לאו מכרת כעין הכא לא ילפינן דבר

למד מעניינו הלכך אי לא כתיב שור וכשב ועז ה"א חיה במשמע: **ואי בעית אימא טעמייהו דרבנן.** משום דהאי שור וכשב ועז מיבעי להו לכדרב מרי: **אליה דחולין תיתסר.** דחלב איקרי בפרק כל הבשר (חולין קיז.): **שהוא בשלשתן.** שנקרא חלב בשלשתן ואליה לא איקרי חלב אלא בכשב: **א"כ נכתוב כל חלב שור וכשב.** ומהתם ממעיטנא אליה דבעינן דבר השוה בשניהן: [ע]**לאו דעריות.** להכי נקט עריות דאיכא מילי טובא ואיכא לאו בכל חדא: **מאחת מהנה.** משמע מאחת חייב הנה כמה חטאות: **חלב וחלב.** שני זיתי חלב: **שם אחד.** חלב הכליות או חלב הדקין שם אחד. בהעלם אחד ל"ג: **שני שמות.** כזית משעל הכוליא וכזית משעל הדקין: **דהעלמות מחלקין.** דכיון דנודע לו בינתים הרי הן שתי שגגות וחטאת בידיעה תלה רחמנא דכתיב (ויקרא ד) או הודע אליו: **חלב דנותר.** דאיכא שתי שגגות משתי כריתות חלב ונותר וחייב שתי חטאות: **ניחייב נמי משום קדש.** אשם מעילות: **אלא אמר רב ששת כגון שאכל חלב דקודש.** ולעולם משום חלב חייב שתים ולהכי לא חשיב אשם מעילות אלא של שם אחד ורבי יהודה היא דמחייב אחלב מוקדשין שתים משום חלב ושני שמות דקתני משום דבחלב מוקדשין כתיבי תרי קראי: **חלב נבלה לוקה שתים.** משום חלב ומשום נבלה. והמוקדשין משום חלב ומשום זרות: **ג'.** ב' משום חלב כדמפ' לקמן [ע"ב] וא' משום זרות: **ונוקמה.** להא דלעיל דקתני ב' שמות כלומר משתי בהמות משני מינין ור' ישמעאל היא: [פ] **לענין קרבן.** ובריית' דלעיל בקרבן קמיירי דגבי חטאות כתיב ועשה מאחת מהנה [צ]: **הב"ע.** הא דקתני ב' שמות כגון שאכלן בב' תמחוין ב' מאכלין דהיינו ב' שמות כגון תבשיל וצלי: (ל"א **חייב ב'.** א' משום חלב וא' משום קדש אשם מעילה ודלא כר' יהודה דמחייב משום חלב שתים משום ב' לאוין דכתיבי בחלב [נו] בתרי פסוקי): **דרבי יהושע.** בפרק אמרו לו (לקמן טו:): **תרי קראי.** חד בקדשים חוקת עולם וחד בין בחולין בין בקדשים הילכך בחלב המוקדשים איכא שני לאוין משום חלב וחלב חולין נפקא ליה לר' יהודה כדאמרינן בפ' אלו עוברין (פסחים מג:) כי כל אוכל חלב מן הבהמה אין לי אלא חלב תמימין הראוי ליקרב חלב בעלי מומין מנין תלמוד לומר כל חלב חולין מנין תלמוד לומר כי כל:

תוספות **הואיל וישנן בראיה.** תימה מאי משני ממסית ומדיח ותירץ רבינו נסים במגילת סתרים דכיון דמגדף ישנו בלב כל הני נמי כי הוא אבל עדים זוממין דאינן בלב אצטריך לשנויי דישנו בראיה ובספרו כתב עדים זוממין הואיל וישנו באם פי' באם לא יגיד ומפרש בפרק שבועת העדות דאין מתחייבין אלא בב"ד ולהכי מעקימת שפתים לא מחייבי דא"כ אפי' חוץ לב"ד נמי והגדתן לחוד דהיינו פיהן לא גרמא להו אבל בעלמא דמחייב ע"פ דבורן לחוד עקימת שפתיו הוי מעשה: **שור** וכשב ועז למה לי ש"מ לחלק. תימה מאי צריך ג' לחלק בחד סגי:

[illegible]

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ז מהלכות מאכלות אסורות הל' א טוש"ע יו"ד סי' סד סעי' א:

יז ב מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ד:

יח ג מיי' שם פ"א הל' יח:

יט ד מיי' שם הל' ה:

כ ה ו ז מיי' פ"ו מהל' שגגות הל' ד:

כא ח מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ג:

מוסף רש"י

הואיל וישנו בלב. עיקר חיוב הבא עליו תלוי בלב, שמתכוין לברך השם, שאפילו מברך את השם כל היום ואין בלבו כלפי מעלה אלא שהעלה את השם לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד ומקללו אינו מתחייב (סנהדרין סה.). **יצאו עדים זוממין.** אבל חטאת היא שנויה בתורת כהנים גבי פר כהן משיח, אחר שראינו דברים שהן כעובד עבודת כוכבים ודברים שאינן כעובד עבודת כוכבים, למה נאמרה עובד עבודת כוכבים, לומר מה עבודת כוכבים מיוחדת שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת, אף כל שחייבין וכו', אי מה עבודת כוכבים מיוחדת שחייבין עליה מיתת ב"ד, אף אני מרבה חייבי מיתת ב"ד, ואת מי אני מרבה מקלל לאביו ומסית ועדים זוממין, ת"ל ועשה, יצאו עדים זוממין שאין בהם מעשה, ואמאי. לא הויא עקימת שפתיו מעשה הא לא תליא בכונת הלב (שם). **הואיל וישנן בראייה.** עיקר חיובא בא ע"י הראייה, שמעידין שראו, וראיה לית בה מעשה (שם). **למה מנה הכתוב אימורין כו'.** בהאי קרא אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם ואת דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר, דכולם אימוריהם קרבים (בכורות ה:). **ודבר למד מענינו.** דבר סתום שאין מפורש בו במה מדבר, הוי לומדו מן הענין, פרשה שנכתב בה במה הענין מדבר (חולין קטו:). **אליה דחולין תיתסר.** אי אליה איקראי חלב תיתסר כל אלית כבש באכילה (חולין קיז.). **כל חלב שור וכשב ועז.** לא אסרה תורה אלא הנוהג בכולן, ואליה אינה נוהגת לא בשור ולא בעז (שם).

שיטה מקובצת

[א] שפתיו נמי לרבנן נהוי: [ב] עי' בחדושין: [ג] זירא ס"א (את מה מרבה אני) המסית והמדיח ונביא השקר ועדים זוממין (מה) ת"ל ועשה אחת יצא אלו שאין בהם מעשה ואמאי עדים זוממין הא על פי כתיב בהון: [ד] אחת. עי' תוס' מנחות (ד' נח ע"ב) ד"ה אין: [illegible]

מסורת הש"ס

א) סנהדרין סה: [ע"ש ברש"י], ב) [גי' הרי"ף סופ"ז דסנהדרין באיה עי"ש], ג) [לקמן ע"ב ה. פסחים כד. מא: ב"מ קטו: סנהדרין סג. מנחות נח. תמורה ז:], ד) גי' רש"י משבת וע' בב"ש ובה"ז, ה) [בכורות ה: ע"ש], ו) [חולין קטו: קמ. סנהדרין פו.], ז) לפירש"י צ"ל לאו מלאו ולאו מכרת, ח) כל זה מוחק רש"י, ט) [חולין קיז.], י) סנהדרין סב. שבת ע., כ) [ויקרא דבורא דחובא פרק א], ל) [במדבר כח], מ) [במדבר טו], נ) [שם טו], ס) [ויקרא ג], ע) עיין בב"ש ובה"ז, פ) מכאן שייך לע"ב, צ) [ויקרא ד],

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ז כג

2. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: במדבר יח יז

3. חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ג יז

4. כִּי כָּל אֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַייָ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כה

הגהות הב"ח

(א) גמ' נכתוב תרתי ונילף חד מתרתין הדין: **(ב)** שם לך ריבוי אצל מזבח הילכך לא ילפי: **(ג)** רש"י ד"ה ורבנן וכו' ואי תיקשי אפי' חדא נמי לא לילקי דמ"מ כיון דכתיב לאו מיהא לקי: **(ד)** ד"ה הא כי כתיב וכו' למישרי חיה אלא לחייב על כל אחת הס"ד:

רבינו גרשום

דסבר מותר לעובדה [משום] שאינו עושה אלא מאהבה של שלטון או מיראה וזדון (מלאכות) [עבודות] הכא ליכא זדון (מלאכות) [עבודות] דהא לא עביד במזיד אלא להכי קרי זדון (מלאכות) [עבודות] דמתכוין לעבוד מאהבה: הניחא לאביי דאמר חייב. העובד מאהבה ומיראה ומתוקמ' מתני' בהכי דהיינו שגגת עבודת כוכבים: ואלא שגגת עבודת כוכבים היכי דמי באומר מותר שאינו יודע שעבודת כוכבים אסור לעובדה וזדון עבודה היכי דמי הא לא ידע דאסיר כיון דאיתכוין לעבוד קרי להו זדון ודמי האי כהעלם [illegible]

[illegible]

א) ע"כ שייך לדף ג ע"א